

soort teruggevonden, n.l. een kies van *Rhinoceros merckii*, de geologisch jongste der beide in Tegelen voorkomende neushoornsoorten.

In de jong-diluviale fauna van Hengelo, is deze soort vervangen door den wolharigen neushoorn, den tijdgenoot van mammoeth, rendier, reuzenhert en wisent, die in den Würm-ijstijd ons land bewoonden.

Dr. A. SCHREUDER.

BIDENS MELANOCARPUS IN NEDERLAND.

Het is nu ruim 9 jaar geleden, dat *Bidens melanocarpus* Wiegand voor het eerst in ons land werd waargenomen. Op 3 Oct. 1926 vonden Kern en Reichgelt één exemplaar tussen *B. tripartitus* in de Weurtse Waard bij Nijmegen. *B. melanocarpus* is een van de drie amerikaanse verwanten van onze *B. tripartitus*, waarvan, op grond van het feit, dat zij ook in Duitsland sedert het einde van de vorige eeuw voorkomen en zich daar langs de grote rivieren meer en meer verspreid hebben, verwacht kon worden, dat zij ook bij ons vroeg of laat zouden verschijnen, en waarnaar dan ook door de nederlandse floristen steeds werd uitgezien, vooral nadat op 8 Oct. 1913 *Bidens connatus* Mühlb. bij Dordrecht gevonden werd en later ook elders soms vrij veel werd aangetroffen¹⁾. (Zie D. L. N., April 1918, p. 442.)

't Kan best zijn, dat deze laatste soort reeds eer bij ons voorkwam en ook nu veel meer in Nederland voorkomt, dan wij eigenlijk weten, maar dat ze eenvoudig over het hoofd gezien werd en wordt, omdat zij vaak misleidend sterk op *B. tripartitus* var. *integer* Koch (met ongedeelde bladen) lijkt. Zo sterk, dat men feitelijk alleen door de vruchtkenmerken kan uitmaken, met welke soort men te doen heeft. Dat is met *B. melanocarpus* veel minder waarschijnlijk. Die is een veel meer opvallende verschijning. Zelfs lang voor de bloei is zij duidelijk van *B. tripartitus* te onderscheiden door haar veel tengerder en daardoor sierlijker uiterlijk. Op de foto (fig. 1) staan twee ongeveer even grote planten; de linkse is *B. melanocarpus* en de

Fig. 1. Rechts: Het Gewone Tandzaad (*Bidens tripartitus*). Links: *Bidens melanocarpus* (Zwartvrucht-tandzaad).

¹⁾ De derde: *Bidens radiatus* Th u i l l is 30 Aug. 1930 bij Grave aan de Maas gevonden door Kern en Reichgelt.

rechtse *B. tripartitus* in een reeds vrij slanke vorm. Nu kan de laatste soms nog wel eens in magerder exemplaren voorkomen, maar zij blijft toch altijd veel grover van bouw dan *B. melanocarpus*. De bladen kunnen soms sterk 3—5 tallig gedeeld zijn, maar zij blijven toch altijd gedeeld, d.w.z. langs de hoofdnerf en de voet der zijnerf blijft altijd duidelijk een zoom van de dunne bladschijf zichtbaar, terwijl de bladen van *B. melanocarpus* samengesteld zijn met gesteelde zijblaadjes zonder zoom langs de steeltjes. Ook aan de vruchten, die in hoofdzaak dezelfde platte vorm hebben, zijn de soorten toch goed te herkennen. Die van *B. melanocarpus* zijn evenals die van *B. con-natus* knobbelig en die van *B. tripartitus* missen de knobbels, maar zelfs aan zeer jonge vruchtbeginsels, waar van knobbels nog geen sprake is, kan men uitmaken van welke

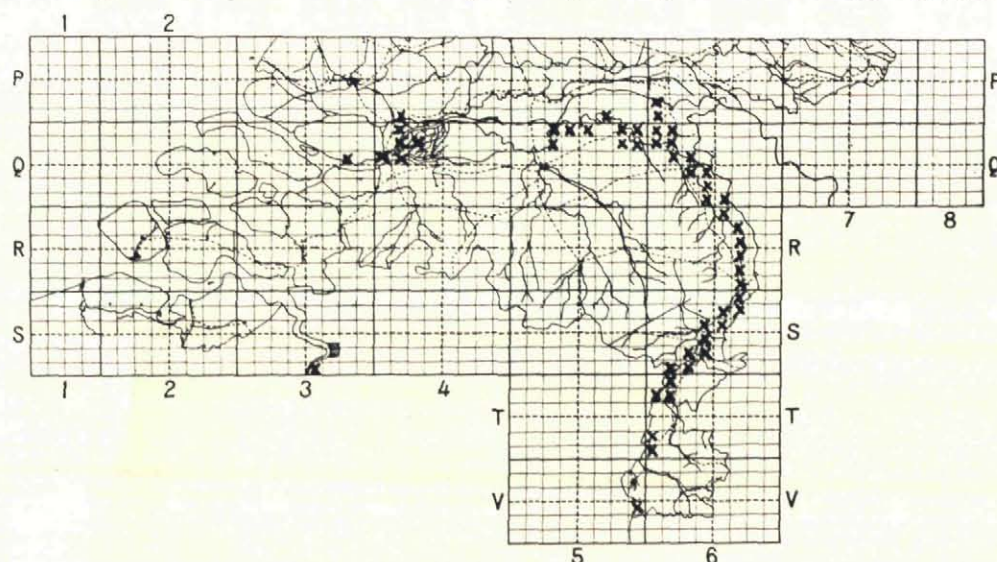

Fig. 1. *Bidens melanocarpus*, Wiegand. Opgaven tot en met September 1935. I.V.O.N.

soort zij afkomstig zijn. Bij *B. tripartitus* n.l. zetten de weerhaakjes, die aan de naalden voorkomen, zich langs de randen van de vrucht voort en zijn met een loupe als benedenwaarts gerichte haakjes zichtbaar. Bij *B. melanocarpus* gaan de weerhaakjes van de naalden niet op de vrucht over. De haartjes langs de rand van de vrucht zijn daar naar boven gericht (fig. 2). Bij sterkere vergroting onder de microscoop blijken zij ook dunner te zijn dan de weerhaakjes van de naalden en anders van constructie.

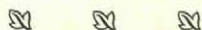
De laatste jaren nu heeft Joh. Jansen te Malden op steeds meer plaatsen langs de Maas en langs het Maas-Waalkanaal *Bidens melanocarpus* gevonden. Ook in Z. Limburg vond De Wever haar verleden jaar langs de Maas, terwijl Jansen en Sloff dit jaar een tocht langs de Maas tot Eysden maakten en haar in bijna alle kwartierhokjes constateerden. Verleden jaar vond Sloff de soort ook aan de Schelde ten zuiden van Antwerpen. Dit jaar bleek mij, dat zij in de omgeving van Dordrecht groeide langs de Nieuwe Merwede en langs het Wantij, terwijl Sloff en ik haar ook bij Numansdorp

in een griend langs het Hollands diep vonden. Op al deze vindplaatsen groeit de plant zo rijkelijk, dat het haast niet te geloven is, dat zij nog maar zo kort in Nederland zou voorkomen. Toch geloof ik wel, dat dat het geval is. Ik kan mij niet voorstellen, dat ik deze zo opvallende plant over het hoofd gezien zou hebben, vooral in de tijd na 1913, toen ik veel naar *B. connatus* zocht. Ook zou de plant, die door haar sierlijkheid zo opvalt, al was zij voor *B. tripartitus* gehouden, zeker in herbaria voorkomen en onder al het materiaal van *B. tripartitus* in het herbarium van de Ned. Bot. Ver. en verschillende andere Nederlandse herbaria, dat ik gezien heb en dat vaak verzameld is in de streek waar nu *B. melanocarpus* groeit, komt geen enkel exemplaar van laatstgenoemde soort voor. Het gereproduceerde I.V.O.N.-kaartje ¹⁾ geeft de verspreiding van de soort, voor zover die op het ogenblik bekend is. Eigenaardig is wel, dat zij tot nog toe altijd langs de rivier gevonden is op plaatsen, die althans af en toe worden overstroomd. Dit doet verspreiding door het water zeer sterk vermoeden.

Nu ik het toch over de rivieroever heb, wil ik even aanstippen, dat verleden jaar door Reichgelt *Angelica Archangelica* is gevonden in de Ooyse Waard en dat deze Umbellifeer dit jaar ook aan beide Waaloeveren bij Loevesteyn en Dahlem is waargenomen. Ook heb ik de indruk dat verschillende *Aster* en *Solidago*-soorten — Amerikanen evenals de genoemde *Bidens* species — bezig zijn zich langs onze rivieroeveren sterk uit te breiden.

Dordrecht, Oct. 1935.

Ir. A. W. Kloos Jr.

HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Het Limburgsch Genootschap heeft z'n zilveren jubileum gevierd. Dat is een felicitatie waard! Een felicitatie aan het Genootschap en z'n leden, aan het wakkere Genootschapsbestuur, in het bijzonder aan z'n eerwaarden en door allen hooggeëerden voorzitter Rector Cremers, die het Genootschap van de oprichting af heeft geleid, maar ook een gelukwensch voor alle natuurliefhebbers in Limburg en in het overige Nederland.

Want het Limburgsch Genootschap heeft voor hen allen veel goeds gedaan.

Het heeft de Limburgsche natuur nader tot hen allen en hen allen nader tot de Zuid-Limburgsche natuur gebracht.

¹⁾ I.V.O.N. = Instituut voor Vegetatie-onderzoek in Nederland. Binnenkort hoopt zijn secretaris in dit tijdschrift een en ander over werk en publicatie van dit Instituut mee te delen.

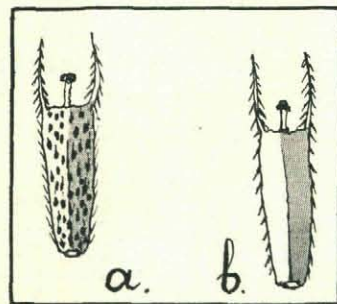

Fig. 1. *Bidens*-zaden.
a. *melanocarpa*. b. *tripartita*.